

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till museilag och lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till museilag och lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (RP 194/2018 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 54/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Joni Hiitola, undervisnings- och kulturministeriet
- kulturråd Päivi Salonen, undervisnings- och kulturministeriet
- utvecklingsdirektör Pirjo Hamari, Museiverket
- museidirektör Tiina Merisalo, Helsingfors stad
- museidirektör Dan Lindholm, Västra Nylands landskapsmuseum
- museidirektör Marina Catani, Borgå museum
- specialsakkunnig Johanna Selkee, Finlands Kommunförbund
- museidirektör Raija-Liisa Seilo, Teatermuseum
- museidirektör Minna Heljala, Tornedals landskapsmuseum
- museidirektör Kalle Kallio, Arbetarmuseet Werstas
- ordförande Susanna Sääskilähti, Museifackförbundet rf
- generalsekreterare Kimmo Levä, Finlands museiförbund rf
- verksamhetsledare Rita Paqvalén, För kultur på lika villkor rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- Kajanlands förbund
- Södra Karelens förbund
- Lapplands förbund
- Vanda stad

Betänkande KuUB 18/2018 rd

- Samemuseet Siida
- Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur.

PROPOSITIONEN

Propositionen innehåller ett förslag till ny museilag. I propositionen föreslås därtill ändringar i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Enligt förslaget ändras bestämmelserna om syftena med museilagen och verksamheten samt bestämmelserna om villkoren för statsandel. Museer med regionalt ansvar och riksansvar ska enligt förslaget ersätta det nuvarande systemet med landskapsmuseer och regionala konstmuseer samt systemet med riksomfattande specialmuseer. Enligt förslaget ska lagen föreskriva om ansvarsmuseernas uppgifter och om förutsättningarna för utnämning till ansvarsmuseum. Beslut om godkännande av ett museum såsom berättigat till statsandel och om utnämning till ansvarsmuseum ska enligt förslaget gälla tills vidare, men undervisnings- och kulturministeriet utvärderar med fyra års mellanrum om museet fortfarande uppfyller villkoren för statsandel. I fråga om ansvarsmuseer utvärderas även huruvida museet fortfarande uppfyller förutsättningarna för utnämning till ansvarsmuseum och om museet har skött de uppgifter som föreskrivs för ansvarsmuseer. Enligt förslaget ska ansvarsmuseerna med fyra års mellanrum förhandla med Museiverket om en plan som gäller följande fyraårsperiod.

I grunden ska statsandelssystemet för museer även i fortsättningen vara ett kalkylmässigt system där statsandelen grundar sig på antalet årsverken som fastställs som grund för statsandelen och på ett pris per enhet som bestäms per årsverke. Statsandelen för museer ska enligt förslaget bestå av basfinansiering och uppgiftsbaserad finansiering för museer med regionalt ansvar och riksansvar. Enligt förslaget är statsandelsprocenten för museernas basfinansiering 37. Statsandelsprocenten för den del av årsverkerna som bestäms enligt uppgiften är enligt förslaget 85 för museer med regionalt ansvar. Den uppgiftsbaserade finansieringen för museer med riksansvar ska enligt förslaget beviljas som en höjning av statsandelen med ett belopp som grundar sig på prövning. Beviljandet av statsandel grundar sig på undervisnings- och kulturministeriets fyraåriga finansieringsplan. Avvikelser från planen görs endast på lagstadgade grunder.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2020. Genom övergångsbestämmelserna periodiseras reformens konsekvenser i de fall där den orsakar väsentliga förändringar i statsandelens belopp för ett museum.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med propositionen är att uppdatera museilagen lagtekniskt och innehållsmässigt, med beaktande av ett uttalande som riksdagen godkände 2014 (RP 303/2014 rd — RSv 275/2014 rd) och riktlinjerna i det museipolitiska programmet (Möjligheternas museum – Undervisnings- och kulturministeriets museipolitiska program 2030. UKM:s publikationer 2018:11, på finska). Kultur-

Betänkande KuUB 18/2018 rd

utskottet välkomnar att bestämmelserna om syftet och ändamålet med museiverksamheten uppdateras så att de bättre motsvarar museernas samhälleliga roll i dag och allt mer variationsrika metoder och infallsvinklar. Bestämmelserna om ansvarsmuseernas uppgifter lyfts samtidigt från förordning till lag. Enligt förslaget ska det uttryckligen i lag föreskrivas om museer med regionalt ansvar som sköter uppgiften som sakkunnigmyndighet med ansvar för kulturmiljön, i synnerhet den byggda miljön och det arkeologiska kulturarvet. I det sammanhanget beaktas de krav som gäller offentliga förvaltningsuppgifter som anförtros andra än myndigheter.

Det är enligt kulturutskottet viktigt att statsandelssystemet för museer också i fortsättningen tryggar olika befolkningsgruppers regionala tillgång till konst- och kulturtjänster och tillgängligheten för tjänsterna. Syftet med reformen är att främja tillgången till mångsidigt och regionalt täckande museitjänster som är betydelsefulla för publiken. Reformen leder till att finansieringen blir mer förutsebar på lång sikt och syftar till att sporra aktörerna till mångsidig, verkningsfull och högklassig verksamhet samt till långsiktig och målinriktad utveckling och förnyelse. Det statsandelssystem för kulturen som trädde i kraft 1993 har för museernas del i huvudsak fungerat väl. Finansieringsnivån har dock inte motsvarat de förväntningar som är inbyggda i lagen och har inte alls följt tillväxten inom museisektorn.

Utifrån sakkunnigyttrandena är förslaget välkommet, och den nya museilagen anses fylla sina syften.

Den största förändringen i det nya finansieringssystemet anknyter enligt sakkunniga till de föreslagna 4 och 6 §. Med stöd av de paragraferna fördelas statsandelen utifrån en behovsprövning som beaktar hur museet främjar ett heltäckande tillvaratagande av kulturarvet samt tillgången till mångsidiga, regionalt heltäckande och för respektive samfund betydelsefulla museitjänster. Reformen inför tydliga kriterier för behovsprövningen. I praktiken ska detta säkerställa att högre statsandel än genomsnittet kan beviljas museer som behövs för ett heltäckande tillvaratagande av det finländska kulturarvet. Accentueringen av tillgången till museitjänster gör det enligt sakkunniga möjligt att bland annat bevilja museer i glesbygden en högre stödprocent.

En annan viktig förändring i museilagen är att den förhöjda statsandelen till landskapsmuseer, regionala konstmuseer och riksomfattande specialmuseer slopas. I enlighet med riktlinjerna i det museipolitiska programmet frångås den nuvarande statusbaserade finansieringen till förmån för ett uppgiftsbaserat system. I nuläget beviljas förhöjd finansiering för all verksamhet vid ett museum, men i fortsättningen beviljas förhöjd finansiering för den ansvarsuppgift som undervisnings- och kulturministeriet ålagt museet. Förändringen är enligt sakkunniga synnerligen betydelsefull för de regionala ansvarsmuseerna.

Kulturutskottet konstaterar att den nya museilagen inte tar ställning till ett av museisektorns främsta problem, det vill säga museiorganisationernas ringa storlek. De professionella museerna uppnår i genomsnitt en sysselsättningsvolym på 17 årsverken, men några stora enheter står för en avsevärd del av den totala arbetsinsatsen. Ett av de mål som arbetsgruppen bakom det museipolitiska programmet ställde upp var att få till stånd starkare verksamhetsenheter. Samtidigt ansåg arbetsgruppen att bestämmelser i lag inte var det bästa sättet att styra museerna i den riktningen. Kulturutskottet omfattar den ståndpunkten och föreslår att det, på samma sätt som i fråga om ex-

Betänkande KuUB 18/2018 rd

empelvis folkhögskolorna, införs exempelvis någon form av stimulanspeng för att få till stånd starkare enheter.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen med ändringar.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande (GrUU 54/2018 rd) att lagförslagen i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Grundlagsutskottet påpekar dock att kulturutskottet bör fästa uppmärksamhet vid hur de föreslagna ändringarna påverkar museernas finansieringsbas och vid att övergångstiderna till nya arrangemang blir tillräckligt långa. Statliga bidrag till kulturinstitutioner hjälper det allmänna att uppfylla sina förpliktelser framför allt enligt 16 § 2 mom. i grundlagen att garantera kulturella rättigheter (se även GrUU 12/2011 rd, s. 3). Försämrade offentlig finansiering kan äventyra museiväsendets möjligheter att sköta sina grundläggande åligganden och därigenom individens möjligheter att utveckla sig själv.

Kulturutskottet konstaterar att propositionen inte föreslår att den offentliga finansieringen försvagas, utan att statsandelarna till museer kommer att öka med fyra miljoner euro i samband med reformen. I grunden kommer statsandelssystemet för museer även i fortsättningen vara ett kalkylmässigt system där statsandelen grundar sig på det antal kalkylerade årsverken som fastställts för museet och det per kalkylerat årsverke bestämda priset per enhet. För en enskild mottagare av statsandel kan reformen leda antingen till en höjning eller sänkning av statsandelen, till följd av att grunderna för fastställande av statsandelen förändras. I 14 § 1 mom. i museilagen och i övergångs- och ikraftträdandebestämmelserna i lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreslås det behövliga bestämmelser om att den nya finansieringsmodellen kan införas stegvis under en period av högst tre år, om statsandelen för ett enskilt museum minskar väsentligt till följd av reformen. Kulturutskottet anser att reformen är oproblematisk till denna del.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att ordalydelsen i museilagens 7 § 2 mom. och motiven till bestämmelsen närmast refererar till beslutsprocesser som avses i markanvändnings- och bygglagen. När ett museum sköter sådana sakkunniguppgifter fattar det inte några beslut som gäller en enskild individs intresse eller rättigheter. Själva beslutsfattandet baserar sig på annan lagstiftning och sker hos en annan myndighet än museet. Bestämmelsen är till denna del oproblematisk med avseende på 124 § i grundlagen. Kulturutskottet bör enligt grundlagsutskottet dock överväga att omformulera de bestämmelser där begreppet "sakkunnigmyndighet" förekommer. Det är enligt grundlagsutskottets tidigare utlåtanden inte lämpligt att ett bolag enligt ordalydelsen i en lag fungerar som myndighet (se GrUU 50/2017 rd och GrUU 45/2006 rd, s. 2/II). Kulturutskottet föreslår i sin detaljmotivering preciseringar i ordalydelsen i 7 § i lagförslag 1.

Betänkande KuUB 18/2018 rd

Antalet museer med regionalt ansvar

Enligt 8 § 2 mom. i förslaget till museilag kan verksamhetsområdet för ett museum med regionalt ansvar vara mindre än ett landskap, men då av grundad anledning som anknyter till omständigheterna i området. Sådana skäl kan enligt motiven till exempel handla om att man inom ifrågavarande landskaps område redan etablerat verksamhet som sköts av flera aktörer som har etablerade nätverk och informationsresurser. Skälen kan även gälla regionens invånarantal, geografiska avstånd eller kulturella särdrag. Kulturutskottet stöder reformen också på denna punkt och konstaterar utifrån inkommen utredning att detta slag av skäl som anknyter till omständigheterna i området föreligger åtminstone i landskapen Nyland och Lappland. I åtskilliga landskap finns ett flertal etablerade aktörer vars respektive delområden uppvisar kulturella särdrag. För Nylands del måste dessutom regionens befolkningsmängd beaktas och för Lapplands del de geografiska avstånden. Det är enligt kulturutskottet av högsta vikt och välkommet att de föreslagna bestämmelserna under vissa förutsättningar tillåter att uppgiften som museum med regionalt ansvar delas mellan flera museer i landskapet. Utskottet framhåller också att museiverksamheten och det regionala behovet av sådan inte nödvändigtvis eller över huvud taget följer landskapsgränserna.

Vilka museer som ska ges regionalt ansvar bestäms av undervisnings- och kulturministeriet på ansökan av museerna, efter det att lagen antagits och blivit stadfäst. När dessa beslut fattas ska ministeriet beakta de villkor som anges i 8 § 1 mom. Ett villkor är att utnämningen av museet till museum med regionalt ansvar behövs med beaktande av förhållandena inom branschen och skötseln av uppgifterna. Språkförhållandena i regionen utgör i praktiken ett sådant förhållande inom branschen som ska beaktas när beslut fattas om utnämning till museum med regionalt ansvar. Kulturutskottet framhåller vikten av objektivitet och öppenhet vid utnämandet av museer med regionalt ansvar.

Vissa enskilda ändringsförslag

Sakkunniga har föreslagit ett flertal ändringar av och tillägg till den föreslagna museilagen. De gäller bland annat mångfaldsaspekter, jämlikhet och tillgänglighet, däribland tillgången till webbtjänster. Utskottet anser att det inte finns behov av att i museilagen föreskriva om skyldigheter som museerna redan har med stöd av allmän lagstiftning. Kulturutskottet föreslår likväl i sin detaljmotivering att det till 1 och 2 § i lagförslag 1 görs tillägg som gäller jämlikheten och tillgängligheten. Genom tilläggen vill utskottet understryka att jämlikhet och tillgänglighet är viktiga principer och mål i all museiverksamhet.

Uppföljning av reformen

Kulturutskottet framhåller att den grundliga revideringen av museilagen är betydelsefull för museisektorn, och understryker vikten av att genomförandet av reformen och dess konsekvenser bevakas. Kulturutskottet förutsätter, i fråga om museerna med riksansvar och regionalt ansvar, att regeringen som ett led i den bredare utvärderingen av reformen bedömer om finansieringen är tillräcklig i förhållande till de lagfästa uppgifterna, och samtidigt bedömer om antalet museer med regionalt ansvar är ändamålsenligt och tillräckligt med hänsyn till landskapets eller landskapsdelens behov och särdrag. En utredning i ärendet ska lämnas till kulturutskottet före utgången av nästa valperiod. *(Utskottets förslag till uttalande)*

Betänkande KuUB 18/2018 rd

DETALJMOTIVERING

1 §. Det har i ett sakkunnigyttrande föreslagits att ordet "jämslälldhet" fogas till 4 punkten och att det till paragrafen fogas en ny 5 punkt om alla befolkningsgruppsers lika möjlighet att ta del av kultur, konst och bildning. Kulturutskottet anser att begreppet jämlikhet i det aktuella sammanhanget omfattar jämslälldhet. Utskottet föreslår därför att ordet "jämlikhet" fogas till paragrafens 4 punkt.

2 §. Kulturutskottet understryker att museitjänsterna i alla sina former måste vara tillgängliga. Det gäller också den fysiska tillgängligheten. Utskottet föreslår att det till 3 punkten fogas ett omnämmande av att ett av syftena med museiverksamhet är att främja tillgängligheten till samlingarna och kunskapen.

7 §. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår kulturutskottet att 1 mom. 2 punkten ändras så att ordet "sakkunnigmyndighet" ersätts med ordet "sakkunnig" och att det i samma sammanhang görs två tekniska ändringar. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtandet att det inte är korrekt att ett bolag i lagens ordalydelse ges ställning som myndighet. Det museum med regionalt ansvar som avses i paragrafen kan vara ett aktiebolag.

Den ändring som utskottet föreslår kan enligt inkommen utredning i fortsättningen ge upphov till oklarhet exempelvis när olika parter kallas till sådana myndighetssamråd om planläggning som avses i 66 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Utskottet framhåller att den föreslagna ändringen inte syftar till att på något sätt begränsa sakkunniguppgifterna för museer med regionalt ansvar ens i det fallet att museerna är privata aktörer. Om det vid tillämpningen av någon annan lag till någon del uppstår oklarhet om ställningen för museer med regionalt ansvar, måste behövliga preciseringar snabbt göras i den lagen.

11 §. Enligt 2 mom. ska det med fyra års mellanrum fastställas en plan för finansieringen av museer. Planen ska innefatta en uppskattning av antalet årsverken som fastställs som grund för statsandelen för de följande fyra åren. Enligt utredning till utskottet bör finansieringsplanen omfatta en uppskattning av beloppet av den tilläggsfinansiering som beviljas enligt prövning för uppgiften som museum med riksansvar, så att också finansieringen av museer med riksansvar blir mer förutsebar och långsiktig. Kulturutskottet föreslår att det i 2 mom. görs ändringar till följd av detta.

14 §. I 4 mom. finns en övergångsbestämmelse enligt vilken tidpunkterna för de utvärderingar som avses i 12 § på vissa punkter första gången avviker från den normala cykeln på fyra år. Avsikten har varit att periodisera bedömningarna så att arbetsbördan för undervisnings- och kulturministeriet och Museiverket fördelas jämnare över åren.

När planeringen av reformen framskridit och preciserats har det enligt uppgift till utskottet observerats att den föreslagna periodiseringen bör ändras så att den första perioden är tre år för museer med regionalt ansvar. Utvärderingen av huruvida förutsättningarna för statsandel uppfylls och utvärderingen av museer med riksansvar ska från början följa cykeln på fyra år, men de i 12 § 4 mom. avsedda förhandlingarna om planen för den första finansieringsperioden mellan museer med riksansvar och Museiverket ska undantagsvis föras först 2020, när finansieringsperioden re-

Betänkande KuUB 18/2018 rd

dan inletts. Bestämmelsen behöver dessutom preciseras så att den finansieringsplan som avses i 11 § 2 mom. och de utredningar som avses 12 § 4 mom. följer samma periodisering som utvärderingarna. Kulturutskottet föreslår att det i 4 mom. görs ändringar till följd av detta.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 194/2018 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 194/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Museilag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte är att

- 1) upprätthålla och stärka enskilda personers och samfunds förståelse och delaktighet i fråga om kultur, historia och miljö,
- 2) främja bevarandet av kultur- och naturarvet samt konsten för kommande generationer,
- 3) främja samhörighet, kontinuitet och kulturell mångfald,
- 4) främja bildning, välfärd, jämlikhet och demokrati.

2 §

Syftet med museiverksamheten är att

- 1) ta till vara och bevara kultur- och naturarvet samt konsten,

Betänkande KuUB 18/2018 rd

- 2) främja och utnyttja forskningen kring samlingarna och andra innehåll,
- 3) främja tillgången **och tillgängligheten** till **samt** utnyttjandet av samlingarna och kunskapen,
- 4) presentera kultur- och naturarvet samt konsten och att erbjuda upplevelser,
- 5) bedriva publikarbete och växelverkan samt att främja undervisning och fostran.

3 §

Med professionella museer avses i denna lag sådana verksamhetsenheter som i huvudsak bedriver museiverksamhet och drivs av staten, en kommun, en samkommun eller någon annan sammanslutning eller stiftelse och har samlingar, ordinarie anställd yrkeskunnig personal och är öppna för allmänheten.

2 kap.

Statsandel för driftskostnaderna för professionella museer

4 §

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar statsandelar för driftskostnaderna för professionella museer enligt bestämmelserna i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) och i denna lag.

Målsättningen med den statsandel som beviljas för driftskostnaderna för professionella museer är att främja ett heltäckande tillvaratagande av kulturarvet samt tillgången till mångsidiga, regionalt heltäckande och för respektive samfund betydelsefulla museitjänster.

5 §

Villkoren för att godkännas såsom professionellt museum som är berättigat till statsandel är att

- 1) museets huvudman är en kommun eller ett kommunförbund eller en sådan privat sammanslutning eller stiftelse till vars stadgeenliga uppgifter det hör att bedriva museiverksamhet eller svara för museet,
- 2) det finns ekonomiska förutsättningar för verksamheten,
- 3) museet inte drivs i syfte att eftersträva ekonomisk vinst,
- 4) museet har stadgar som styr verksamheten och definierar museets ansvarsområde,
- 5) museet har en samling och ett samlingspolitiskt program,
- 6) det har säkrats att museets samlingar bibehålls som museisamlingar även om museet upphör med sin verksamhet,
- 7) museet regelbundet är öppet för allmänheten samt att verksamheten pågår året om och samlingarna är tillgängliga för besökare,
- 8) museets lokaler är ändamålsenliga,
- 9) museet har en verksamhetsansvarig chef i huvudsyssla som har en för tjänsten eller uppgiften lämplig högre högskoleexamen, ledarskapsförmåga och för uppgiften tillräcklig förtrogenhet med museets verksamhetsområde och uppgifter,
- 10) museet har minst två sakkunniga inom museibranschen som är anställda i huvudsyssla, varav den ena samtidigt kan vara museichef. Vardera ska ha en lämplig högskoleexamen och ha avlagt grundstudierna i museologi,
- 11) museet ska ha tillräckligt med övrig personal,
- 12) museet ska ha en flerårig plan som anger dess mål, verksamhet och ekonomi.

Betänkande KuUB 18/2018 rd

6 §

Efter ansökan från museets huvudman fattar undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för statsbudgeten beslut om godkännande av ett museum såsom berättigat till statsandel. När ministeriet fattar beslutet ska behovet av statsandel beaktas med avseende på målsättningen som föreskrivs i 4 § 2 mom.

3 kap.

Ansvarsmuseer

7 §

Museer med regionalt ansvar har i uppgift att på sitt verksamhetsområde

- 1) fungera som sakkunnig på kulturarvet samt utveckla och främja museiverksamheten, samarbetet inom branschen samt bevarandet av och den digitala åtkomsten till kulturarvet,
- 2) vara sakkunnig på kulturmiljöer, i synnerhet i fråga om den bebyggda miljön och det arkeologiska kulturarvet, som ger utlåtanden, deltar i myndighetsförhandlingar i egenskap av sakkunnig och ger råd samt utvecklar och främjar värnandet om kulturmiljöer, samarbetet inom branschen och det digitala bevarandet av och tillgången till kunskap om kulturmiljöer,
- 3) vara sakkunnig på konst och det visuella kulturarvet samt utveckla och främja samarbetet inom branschen samt bevarandet av och den digitala tillgången till konsten och det visuella kulturarvet.

På den som är anställd vid ett museum med regionalt ansvar tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför sådana uppgifter som avses i 1 mom. 2 punkten. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

8 §

Undervisnings- och kulturministeriet kan på museets huvudmans ansökan utse ett sådant museum som är berättigat till statsandel till museum med regionalt ansvar om

- 1) utnämningen av museet till museum med regionalt ansvar behövs med beaktande av förhållandena inom branschen och skötseln av uppgifterna enligt 6 §,
- 2) museet har en regional plan för sin verksamhet och sina tjänster,
- 3) museet har tillräcklig sakkunskap, kompetens som behövs för att fullgöra uppgifterna och kännedom om verksamhetsområdet,
- 4) museet har tillräckligt täckande samlingar, material och innehåll inom sitt verksamhetsområde, och
- 5) museet har förutsättningar att fullgöra de uppgifter som enligt 7 § föreskrivs för ett museum med regionalt ansvar.

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer verksamhetsområdet för ett museum med regionalt ansvar på basis av ansökan av museets huvudman. Verksamhetsområdet kan omfatta ett eller flera landskap om inte något annat följer av grundad anledning som anknyter till omständigheterna i området. Uppgiften som ansvarsmuseum som beviljas ett museum kan omfatta en eller flera av de uppgiftshelheter som föreskrivs i 7 §.

Betänkande KuUB 18/2018 rd

9 §

Museer med riksansvar har i uppgift att bedriva riksomfattande museiverksamhet på sitt specialområde,

- 1) utveckla och främja arbetet med kulturarvet och samarbetet mellan museer inom sitt specialområde,
- 2) fungera som sakkunnig på riksnivå på kulturarvet inom sitt specialområde,
- 3) upprätthålla och främja internationella kontakter på sitt specialområde,
- 4) främja bevarandet och den digitala åtkomsten till kulturarvet på sitt specialområde.

10 §

Undervisnings- och kulturministeriet kan på museets huvudmans ansökan utnämna till museum med riksansvar ett museum om

- 1) museet fungerar som specialmuseum på ett nationellt sett betydande verksamhetsområde,
- 2) utnämningen av museet till museum med riksansvar behövs med beaktande av verksamhetsområdet och syftet med museiverksamheten som föreskrivs i 2 §,
- 3) museet har en riksomfattande verksamhets- och serviceplan,
- 4) museet har en nationellt sett betydande samling inom sitt verksamhetsområde,
- 5) museet har förutsättningar att fullgöra de uppgifter för ett museum med riksansvar som föreskrivs i 9 §.

4 kap.

Särskilda stadganden

11 §

När undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med 49 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fastställer det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen för ett museums basfinansiering och för tilläggsfinansieringen för uppgiften som museum med regionalt ansvar, ska ministeriet beakta det faktiska antalet årsverken under de fyra föregående finansåren och beakta behovet av statsandel med avseende på den målsättning som föreskrivs i 4 § 2 mom. Antalet årsverken som fastställs för basfinansieringen ska uppgå till minst två.

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer med fyra års mellanrum en finansieringsplan för respektive enhet. Planen ska innehålla en uppskattning för de fyra följande finansåren av det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen för museer som är berättigade till statsandel och av beloppen av sådan tilläggsfinansiering som beviljas efter prövning för uppgiften som museum med riksansvar. Planen ska vara utgångspunkt vid fastställandet av det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen för museerna och vid beviljandet av sådan tilläggsfinansiering som beviljas efter prövning för uppgiften som ansvarsmuseum, om inte något annat följer av statsbudgeten, en väsentlig nedgång i antalet faktiska årsverken vid ett museum eller förändringar i omständigheterna som inträffat efter fastställandet av planen.

Betänkande KuUB 18/2018 rd

12 §

Ett museum kan ansöka om rätt till statsandel och om utnämning till museum med regionalt ansvar eller riksansvar vart fjärde år under en ansökningstid som undervisnings- och kulturministeriet meddelar.

Undervisnings- och kulturministeriet utvärderar med fyra års mellanrum om ett museum som godkänts såsom berättigat till statsandel fortfarande uppfyller de villkor som anges i 5 §. Om museet inte längre uppfyller de villkor som föreskrivs i 5 §, kan undervisnings- och kulturministeriet återkalla godkännandet av museets rätt till statsandel.

Undervisnings- och kulturministeriet utvärderar med fyra års mellanrum huruvida museer som utsetts till museum med regionalt ansvar eller riksansvar fortfarande uppfyller förutsättningarna för utnämningen och om museet skött de uppgifter som föreskrivs för ansvarsmuseer. Undervisnings- och kulturministeriet kan sedan ministeriet hört huvudmannen för museet återkalla utnämningen till museum med regionalt ansvar eller riksansvar, om museet inte längre uppfyller villkoren för att utses till ansvarsmuseum eller om det föreligger allvarliga brister i skötseln av de uppgifter som ingår i bestämmelserna om ansvarsmuseer. Museets huvudman kan avstå från uppgiften som museum med regionalt ansvar eller riksansvar från början av nästa fyraårsperiod genom att skriftligen meddela undervisnings- och kulturministeriet om detta senast ett år tidigare.

Ansvarsmuseet ska med fyra års mellanrum lämna in en redogörelse till undervisnings- och kulturministeriet om hur den plan som föreskrivs om i 8 § 1 mom. 2 punkten eller i 10 § 3 punkten har verkställts. Ansvarsmuseet och Museiverket ska med fyra års mellanrum förhandla om en plan för följande fyraårsperiod.

5 kap.

Ikraftträdande

13 §

Denna lag träder i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs museilagen (729/1992).

14 §

Om det fastställda antalet årsverken som enligt 12 § 1 mom. i denna lag och 49 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet läggs till grund för statsandelen för finansåret efter det år denna lag träder i kraft avsevärt avviker från det fastställda antalet årsverken som lagts till grund för statsandelen för det år som föregick lagens ikraftträdande, kan undervisnings- och kulturministeriet trots 11 § 1 mom. periodisera förändringen över högst tre finansår. Periodiseringen genomförs genom att gradvis öka eller minska det antal årsverken som fastställs som grund för statsandelen så att antalet årsverken senast det tredje finansåret efter lagens ikraftträdande överensstämmer med bestämmelserna i 11 § 1 mom.

Den som före lagens ikraftträdande har anställts för en sådan uppgift som avses i 5 § 9 eller 10 punkten vid en verksamhetsenhet som vid denna lags ikraftträdande hade rätt till statsandel och som uppfyller de villkor för uppgiften som ingick i de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande, uppfyller fortsättningsvis villkoren för ifrågavarande uppgift.

Ett museum som har utsetts till riksomfattande specialmuseum i enlighet med 3 a § i museilagen som upphävts genom denna lag och som enligt övergångsbestämmelsen i lagen om ändring

Betänkande KuUB 18/2018 rd

av museilagen (138/2015) senast den 31 december 2018 har visat undervisnings- och kulturministeriet att det uppfyller de förutsättningar som anges i 3 a § i den upphävda museilagen, uppfylla förutsättningarna för att utnämnas till museum med riksansvar enligt bestämmelserna i 10 § i denna lag.

Trots bestämmelserna i 11 § 2 mom. fastställs den finansieringsplan som avses i det momentet i fråga om antalet årsverken för uppgiften som museum med regionalt ansvar för första gången för de tre följande finansåren. Trots bestämmelserna i 12 § 3 och 4 mom. görs den utvärdering som avses i 3 mom. och lämnas den redogörelse som avses i 4 mom. i fråga om museer med regionalt ansvar för första gången inom tre år efter lagens ikraftträdande. Trots bestämmelserna i 12 § 4 mom. ska de i momentet avsedda förhandlingarna mellan museer med riksansvar och Museiverket föras för första gången inom ett år efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 1 mom. 6 punkten, 5 § 7 punkten och 22 §, av dem 1 § 1 mom. 6 punkten sådan den lyder i lag 1410/2014 och 22 § sådan den lyder i lag 1486/2016, samt
fogas till lagen en ny 35 b § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

6) museilagen (/)

Betänkande KuUB 18/2018 rd

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

7) i fråga om basfinansiering för museer och tilläggsfinansiering för museer med regionalt ansvar och för teatrar och orkestrar på basis av det antal kalkylerade årsverken som fastställts för institutionen i fråga och det per kalkylerat årsverke bestämda priset per enhet.

22 §

Statsandelen för driftskostnaderna för museer, teatrar och orkestrar

För driftskostnaderna för ett museum beviljas dess huvudman i statsandel det belopp som fås genom att räkna samman

1) 37 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som fastställts för huvudmannen för basfinansieringen multipliceras med det pris per enhet som avses i 35 § 1 mom.,

2) 85 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som fastställts för huvudmannen för uppgiften som museum med regionalt ansvar multipliceras med det pris per enhet som avses i 35 § 1 mom.,

3) sådan tilläggsfinansiering som beviljats efter prövning för uppgiften som museum med riksansvar som avses i 35 b §.

För driftskostnaderna för en teater eller en orkester beviljas dess huvudman i statsandel 37 procent av det belopp som utgör grund för statsandelen och som fås när det antal kalkylerade årsverken som fastställts för huvudmannen för teatern eller orkestern multipliceras med det pris per enhet och årsverke som bestäms i enlighet med 35 § 1 mom.

4 kap.

Priser per enhet för kulturverksamhet

35 b §

Tilläggsfinansiering enligt prövning för en uppgift som museum med riksansvar

Undervisnings- och kulturministeriet kan på ansökan besluta att efter prövning höja statsandelen för ett sådant museum med riksansvar som avses i 10 § i museilagen för att täcka kostnaderna som föranleds av skötseln av de uppgifter som avses i den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det första finansåret

Betänkande KuUB 18/2018 rd

efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 94 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museets huvudman för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 94 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det andra finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 88 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museets huvudman för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 88 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det tredje finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 82 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museets huvudman för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 82 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om det fastställda antalet årsverken som ligger till grund för statsandelen för en verksamhetsenhet är lägre än det var under finansåret som föregick lagens ikraftträdande, ska statsandelen vid beräkningen av finansieringen för övergångsperioden jämföras med det antal som enheten skulle ha fått i statsandel under finansåret som föregick lagens ikraftträdande, om det lägre antalet årsverken hade legat till grund för statsandelen.

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter, i fråga om museerna med riksansvar och museerna med regionalt ansvar, att regeringen som ett led i den bredare utvärderingen av reformen bedömer om finansieringen är tillräcklig i förhållande till de lagfästa uppgifterna och samtidigt bedömer antalet museer med regionalt ansvar i förhållande till landskapets eller landskapsdelens behov och särdrag. En utredning i ärendet ska lämnas till kulturutskottet före utgången av nästa valperiod.

Betänkande KuUB 18/2018 rd

Helsingfors 19.2.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sari Multala saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Pekka Puska cent
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Jani Toivola gröna
medlem Pilvi Torsti sd
medlem Raija Vahasalo saml
ersättare Hanna-Leena Mattila cent.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.